

بهبود فضای کسب و کار لازمه‌ی رشد اقتصادی

چکیده:

به منظور دستیابی به رشد اقتصادی مستمر و پایدار و اندیشیدن به فردای بدون درآمد ارزی حاصل از فروش نفت خام و تحقق رشد هشت درصدی اقتصاد کشور در طول برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، می‌توان از بهبود فضای کسب و کار به عنوان یکی از مولفه‌های اساسی و موثر در تحقق اهداف مذکور نام برد.

هدف از این مطالعه معرفی، مقایسه و بررسی هر یک از شاخص‌های فضای کسب و کار کشورهای ایران، ترکیه و آذربایجان در گزارش فضای کسب و کار ۲۰۱۱ بانک جهانی است.

گزارش بانک جهانی در زمینه فضای کسب و کار در سال ۲۰۱۱ که به تازگی منتشر شد بیانگر آن است که ایران در میان ۱۸۳ کشور جهان، رتبه ۱۲۹ را به خود اختصاص داده است که رشد دوپله‌ای نسبت به سال گذشته مویب این نکته است که اصلاح و رشد این شاخص‌ها در دستور کار مسئولین و متصدیان امر قرار دارد ولی همچنان نیازمند اصلاحات بنیادی است.

یافته‌های اصلی این مطالعه به شرح زیر است:

الف. کشورما در شاخص‌های شروع کسب و کار، اخذ اعتبارات و اجرای قراردادهای وضعیت مطلوب تری نسبت به سایر شاخص‌ها دارد که بیانگر توجه و دقت مسئولین نسبت به اصلاحات در این شاخص‌هاست.

ب. کشورما در شاخص‌های ثبت اموال، اخذ مجوزهای ساخت و حمایت از سرمایه‌گذاران وضعیت مناسبی را ندارد که نیازمند همت و تلاش مسئولین نسبت به اصلاحات اساسی در این شاخص‌ها می‌باشد.

ج. بهبود فضای کسب و کار می‌تواند بنگاه‌ها را به فعالیت و رقابت در بخش رسمی ترغیب نماید و در کاهش فعالیت‌های زیرزمینی و پنهان در اقتصاد موثر است، که کاهش فعالیت‌های زیرزمینی و پنهان در اقتصاد می‌تواند یکی از عوامل رشد اقتصادی محسوب گردد.

مقدمه:

بر اساس اهداف تعیین شده در سند چشم‌انداز، ایران در افق ۱۴۰۴ می‌بایست کشوری توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در منطقه باشد که برای دستیابی به آن، به رشد

اقتصادی سریع و مستمر نیازمند است.

بهبود فضای کسب و کار را می‌توان یکی از عوامل موثر و مفید در تحقق این هدف محسوب کرد.

پروژه فضای کسب و کار، ۸ سال قبل توسط بانک جهانی آغاز به فعالیت نمود و حول پنج پرسش اساسی سازماندهی شده است:

- (۱) آیا در کشورهای مختلف تفاوت معناداری از لحاظ مقررات کسب و کار دیده می‌شود؟
- (۲) دلایل تفاوت معنادار از لحاظ مقررات کسب و کار در میان کشورهای مختلف چیست؟
- (۳) اتخاذ چه نوع قوانین و یا اصلاحاتی منجر به بهبود فضای کسب و کار می‌گردد؟
- (۴) بهترین و موفق‌ترین اصلاحات و مقررات‌های اتخاذ شده کدامند؟

(۵) حوزه فعالیت دولت‌ها و حکومت‌ها در آسان‌سازی فضای کسب و کار به چه اندازه است؟ اولین گزارش فضای کسب و کار در سال ۲۰۰۳ در قالب ۵ شاخص و در مورد ۱۳۳ کشور تهیه شد، که در حال حاضر تعداد این شاخص‌ها به ۱۱ شاخص رسیده و تعداد کشورهای مورد بررسی به ۱۸۳ کشور ارتقا یافته است. شایان ذکر است که ۹ شاخص از ۱۱ شاخص در رتبه‌بندی فضای کسب و کار موثرند.

این نه شاخص عبارتند از:

- (۱) شروع کسب و کار
- (۲) اخذ مجوزهای ساخت
- (۳) ثبت اموال
- (۴) اخذ اعتبارات
- (۵) حمایت از سرمایه‌گذاران
- (۶) پرداخت مالیات
- (۷) تجارت برون مرزی
- (۸) اجرای قراردادها
- (۹) تعطیلی کسب و کار

یکی از اهدافی که پروژه‌ی فضای کسب و کار دنبال می‌کند، مهیا کردن شرایطی برای بهبود قوانین و مقررات کسب و کار در تمامی کشورهای جهان می‌باشد. تأکید و تمرکز بر روی شاخص‌های نه‌گانه‌ی فضای کسب و کار می‌تواند کمک شایانی به بنگاه‌های کوچک و متوسط نماید تا بتوانند استراتژی‌های خود را به درستی تغییر داده و در صورت لزوم برنامه‌ریزی‌های جدیدی را انجام دهند. باید توجه داشت که در عین حال که شاخص‌های فضای کسب و کار می‌تواند در شناسایی نقاط ضعف اقتصاد کشورها و مقایسه‌ی آن با وضعیت اقتصادهای دیگر به

جدول ۲ - مقایسه کشورهای انتخابی در شاخص اخذ مجوزهای ساخت سال ۲۰۱۱

نام کشورها زیرشاخص ها	ایران	ترکیه	آذربایجان
رتبه	۱۴۳	۱۳۷	۱۶۰
مراحل (تعداد)	۱۷	۲۵	۳۱
زمان (روز)	۳۲۲	۱۸۸	۲۰۷
هزینه (درصدی از درآمد سرانه)	۳/۳۸۲	۴/۲۳۱	۹/۳۸۸

مقایسه: براساس مقایسه ای که در مورد ایران در سال های ۲۰۱۰ و ۲۰۱۱ صورت گرفته است ملاحظه می شود که در زیر شاخص های، مراحل و مدت زمان تغییری صورت نگرفته است که باید نسبت به تغییراتی در این زیرشاخص ها اقدامات لازم صورت پذیرد. باید توجه داشت که از متولیان امر در شاخص اخذ مجوزها، نهادهایی همچون شهرداری و سازمان امور مالیاتی و وزارت نیرو هستند.

بالاترین اصلاحات: می توان بهبود چشم گیر در شاخص اخذ مجوزهای ساخت در مورد جمهوری دموکراتیک کنگو را در سایه کاهش هزینه صدور مجوزهای ساخت محدود کردن زمان صدور مجوزهای ساخت دانست. (مدت زمان اخذ مجوزهای ساخت از ۲۴۸ روز به ۱۲۸ روز تقلیل یافته است و هزینه اخذ مجوزهای ساخت نیز به نصف کاهش یافته است)

۳- ثبت اموال:

این شاخص تعداد مراحل، مدت زمان و هزینه هایی را که یک کارآفرین متحمل می شود تا بتواند اقدام به ثبت اموال نماید را بیان می کند.

جدول ۳ - مقایسه کشورهای انتخابی در شاخص ثبت اموال سال ۲۰۱۱

نام کشورها زیرشاخص ها	ایران	ترکیه	آذربایجان
رتبه	۱۵۶	۳۸	۱۰
مراحل (تعداد)	۹	۶	۴
زمان (روز)	۳۶	۶	۱۱
هزینه (درصدی از ارزش دارایی)	۵/۱۰	۰/۳	۲/۰

مقایسه: با مشاهده زیر شاخص های ایران در این شاخص می توان دریافت که اگر کشور ما اصلاحاتی در زیرشاخص های مدت زمان ثبت اموال و هزینه ثبت اموال انجام دهد می تواند رتبه مناسبی را به خود اختصاص دهد. از نهادهای متولی امر در این شاخص می توان به سازمان ثبت اسناد، دفاتر اسناد رسمی، سازمان امور مالیاتی اشاره کرد که باید نسبت به اصلاحاتی در این شاخص کوشا باشند.

بالاترین اصلاحات: کشور ساموآ، با عبور از سیستم اسنادی به سیستم عنوانی (یعنی در ثبت زمین عنوان یا نام شخص حقیقی یا حقوقی ثبت می شود) و رایانه ای کردن مراحل ثبت زمین و با کاهش چهار ماهه از زمان مورد نیاز برای ثبت اموال توانسته است جهش بسیار مناسبی را از نظر وضعیت شاخص ثبت اموال طی سال گذشته داشته باشد. (مدت زمان ثبت اموال از ۱۴۸ روز به ۲۷ روز تقلیل یافته است)

۴- اخذ اعتبارات:

این شاخص وضعیت ثبت و مبادله ی اطلاعات اعتباری و حقوق قانونی وام دهندگان و وام گیرندگان را اندازه گیری می کند. زیرشاخص قدرت حقوقی قانونی بیانگر آن است که هرچقدر وضعیت دسترسی به اعتبارات بهتر باشد، امتیاز بالاتری را به خود اختصاص می دهد. زیرشاخص عمق اطلاعات اعتباری برای اندازه گیری میزان دسترسی به اطلاعات اعتباری از طریق دفاتر اسنادرسمی عمومی و خصوصی طراحی شده است. زیرشاخص پوشش دفاتر عمومی و خصوصی ثبت نیز با افزایش درصد، وضعیت مطلوب تری را نشان می دهد.

کارشناسان و متخصصان کمک قابل توجهی نمایند اما باید عنایت داشت که این شاخص ها همان طور که در گزارش بانک جهانی در مورد فضای کسب و کار ذکر شده است نیازمند بررسی های مکمل فراوانی هستند. از جنبه های مهم کسب و کار که در این گزارش ها مورد تأکید قرار نگرفته ولی از عوامل مؤثر بر بنگاه ها و جذب سرمایه گذاران محسوب می شود می توان: امنیت، ثبات اقتصاد کلان، کیفیت زیرساخت ها، ... را نام برد.

باید توجه داشت که اگر شرایط حاکم بر فضای کسب و کار شرایطی پیچیده و دست و پاگیر باشد و انجام مراحل آن هزینه های فراوانی را به بنگاه ها تحمیل نماید آنگاه بنگاه ها ترجیح می دهند از بخش رسمی خارج شده و فعالیت خود را در بخش غیررسمی دنبال کنند، که خود می تواند یکی از عوامل مؤثر بر فساد اقتصادی محسوب گردد.

بهبود فضای کسب و کار می تواند منجر به ایجاد مزیت برای فعالیت بنگاه ها در بخش رسمی شود و در کاهش سهم اقتصاد پنهان و بخش غیررسمی در اقتصاد مؤثر باشد. توجه به مسئله بهبود فضای کسب و کار زمانی اهمیت بیشتری می یابد که براساس بند (الف) سیاست های کلی اصل چهل و چهار قانون اساسی ابلاغی مقام معظم رهبری، مقرر شده است از طریق ارائه راهکارهایی به منظور آسان سازی و روان سازی فعالیت بنگاه ها در فضای رقابتی اقتصاد، بتدریج از سهم بالای بخش دولت در اقتصاد کاسته شود و جاذبه مناسبی برای فعالیت بخش خصوصی ایجاد گردد.

معرفی، مقایسه و بررسی شاخص های فضای کسب و کار:

۱- شروع کسب و کار:

شاخص ترکیبی شروع کسب و کار به چالش هایی که یک کارفرمای اقتصادی برای راه اندازی یک کسب و کار جدید پیش رو دارد اشاره می کند. این شاخص از چند زیرشاخص تشکیل شده است:

(الف) تعداد مرحله ای که یک کارفرمای اقتصادی برای راه اندازی کسب و کار جدید طی می کند.

(ب) مدت زمان طی مراحلی که یک کارفرمای اقتصادی برای راه اندازی کسب و کار پیش رو دارد.

(ج) هزینه ی راه اندازی کسب و کار جدید.

(د) حداقل سرمایه ی موردنیاز برای شروع کسب و کار جدید.

جدول ۱ - مقایسه کشورهای انتخابی در شاخص شروع کسب و کار سال ۲۰۱۱

نام کشورها زیرشاخص ها	ایران	ترکیه	آذربایجان
رتبه	۴۲	۶۳	۱۵
مراحل (تعداد)	۶	۶	۶
زمان (روز)	۸	۶	۸
هزینه (درصدی از درآمد سرانه)	۱/۳	۰/۴	۲/۱۷
حداقل سرمایه مورد نیاز (درصدی از درآمد سرانه)	۸/۰	۹/۹	۰

مقایسه: در شاخص شروع کسب و کار ملاحظه می شود که کشور ترکیه نسبت به ایران و آذربایجان وضعیت مطلوبی ندارد. همانطور که ملاحظه می گردد کشور ما از لحاظ هزینه شروع، وضعیت مناسبی نسبت به دو کشور دیگر دارد. یکی از زیرشاخص ها که باید برای اصلاح مد نظر قرار گیرد زیر شاخص حداقل سرمایه مورد نیاز برای شروع است.

بالاترین اصلاحات: کشور پرو، طی سال گذشته با اصلاحاتی که در زمینه آسان سازی شرایط لازم برای اخذ پروانه فعالیت و با اینترنتی کردن مراحل ثبت شرکت ها انجام داده، توانسته است رشد چشم گیری را در این شاخص تجربه کند. (مدت زمان شروع کسب و کار از ۴۱ روز به ۲۷ روز تقلیل یافته است و هزینه شروع کسب و کار از ۱۷/۳ به ۱۳/۶ کاهش یافته است)

۲- اخذ مجوزهای ساخت:

این شاخص به بررسی تعداد مراحل و مدت زمان و هزینه هایی که یک کارآفرین برای اخذ مجوزهای ساخت یک انبار برای مصارف صنعتی طی می کند را مورد تأکید قرار می دهد.

جدول ۴ - مقایسه کشورهای انتخابی در شاخص اخذ اعتبارات سال ۲۰۱۱

نام کشورها زیر شاخص ها	ایران	ترکیه	آذربایجان
رتبه	۸۹	۷۲	۴۶
قدرت حقوقی قانونی (۱۰-۰)	۴	۴	۶
عمق اطلاعات اعتباری (۶-۰)	۴	۵	۵
پوشش دفاتر عمومی ثبت (درصدی از بزرگسالان)	۷/۲۲	۳/۱۸	۰/۷
پوشش دفاتر خصوصی ثبت (درصدی از بزرگسالان)	۵/۴	۲/۴۲	۰/۰

مقایسه: با مشاهده وضعیت ایران در مقایسه با ترکیه و آذربایجان می توان بیان داشت که اگر اصلاحاتی در زیر شاخص پوشش دفاتر عمومی ثبت صورت پذیرد می توان رتبه مناسبی را در مقایسه با کشورهای مذکور کسب کرد. در حال حاضر تنها دفتر ثبت اطلاعات اعتباری کشور اداره اطلاعات بانکی بانک مرکزی است که می توان با بازبینی سیستم آن میزان پوشش ثبت اطلاعات آن را بهبود بخشید.

بالاترین اصلاحات: کشور جزیره سلیمان با اتخاذ قوانین حقوقی جدیدی همچون روش ثبت ضمانت نامه ها که میزان تعهد بدهکاران نسبت به بازپرداخت اعتبارات را بالا می برد، توانسته است میزان دسترسی سریع تر به اعتبارات را وسعت بخشد. (قدرت حقوقی قانونی از ۳ به ۸ ارتقا یافته است)

۵- حمایت از سرمایه گذاران:

این شاخص شامل چهار زیر شاخص است که بین ۰ تا ۱۰ تغییر می کند و هرچه میزان آن ها بالاتر باشد نشان دهنده ی افزایش بیشتر، مسئولیت بیشتر، قدرت شکایت بهتر و حمایت بیشتر است.

جدول ۵ - مقایسه کشورهای انتخابی در شاخص حمایت از سرمایه گذاران سال ۲۰۱۱

نام کشورها زیر شاخص ها	ایران	ترکیه	آذربایجان
رتبه	۱۶۷	۵۹	۲۰
میزان علنی بودن مبادلات مالی (۱۰-۰)	۵	۹	۷
میزان پاسخگویی مدیر (۱۰-۰)	۴	۴	۵
سهولت شکایت از طرف سهامدار (۱۰-۰)	۰	۴	۸
توان حمایت از سرمایه گذار (۱۰-۰)	۰/۳	۷/۵	۷/۶

مقایسه: مشاهده می شود که در این شاخص کشور ما وضعیت مطلوبی را تجربه نمی کند و یکی از دلایل اصلی آن، زیر شاخص سهولت شکایت از طرف سهامدار است که مسئولین با اتخاذ قوانین حقوقی جدید می توانند در جهت رفع این معضل گام های موثری را بردارند. اصلاحات در شاخص حمایت از سرمایه گذاران منجر به رشد سرمایه گذاری خارجی خواهد شد و سرمایه گذاری خارجی یکی از مولفه های موثر بر رشد اقتصادی محسوب می گردد پس برای دستیابی به رشد اقتصادی مستمر باید اصلاحات اساسی در این شاخص را در دستور کار قرار داد.

بالاترین اصلاحات: کشور سوازیلند، توانسته است با استفاده از ارتقاء میزان علنی بودن مبادلات مالی و بالا بردن میزان پاسخگویی مدیران بنگاه های اقتصادی، اصلاحات اساسی را طی سال گذشته تجربه کند و جهش قابل توجهی را در رتبه بندی جهانی داشته باشد. (میزان پاسخگویی مدیران بنگاه های اقتصادی از ۱ به ۵ ارتقا یافته است)

۶- پرداخت مالیات:

هدف از تدوین این شاخص، ارزیابی تعداد مراحل، مدت زمان مورد نیاز برای پرداخت مالیات و نرخ کلی مالیات هاست. شاخص های این بخش شامل تعداد دفعاتی است که یک کارآفرین باید مالیات پرداخت کند و تعداد ساعتی که برای آماده سازی، پر کردن فرم ها و پرداخت مالیات طی می کند.

جدول ۶ - مقایسه کشورهای انتخابی در شاخص پرداخت مالیات سال ۲۰۱۱

نام کشورها زیر شاخص ها	ایران	ترکیه	آذربایجان
رتبه	۱۱۵	۷۵	۱۰۳
پرداخت (تعداد در سال)	۲۰	۱۵	۱۸
زمان (ساعت در سال)	۳۴۴	۲۲۳	۳۰۶
درآمد مالیاتی (بر حسب درصد)	۸/۱۷	۰/۱۷	۸/۱۳
مالیات نیروی کار و سهام (بر حسب درصد)	۹/۲۵	۱/۲۳	۸/۲۴
مالیات های دیگر (بر حسب درصد)	۴/۰	۴/۴	۲/۲
نرخ کل مالیات (درصد از سود)	۱/۴۴	۵/۴۴	۹/۴۰

مقایسه: با مشاهده رتبه هر سه کشور در شاخص پرداخت مالیات می توان دریافت که هر سه کشور وضعیت مطلوبی را تجربه نمی کنند، که از دلایل اصلی آن زیر شاخص های تعداد مراحل و مدت زمان مورد نیاز برای پرداخت مالیات است. در ایران سازمان امور مالیاتی که نهاد متولی این امر است می تواند با ایجاد اصلاحاتی در نظام مالیاتی کشور اقدام به کاهش مراحل پرداخت و مدت زمان مورد نیاز برای پرداخت مالیات نماید.

بالاترین اصلاحات: کشور تونس، با ایجاد سیستم الکترونیکی پرداخت مالیات بر درآمد شرکت ها و مالیات بر ارزش افزوده توانسته است دست به اصلاح بزرگی در زمینه پرداخت مالیات بزند تا جایی که بالاترین اصلاح کننده شاخص پرداخت مالیات در گزارش فضای کسب و کار سال ۲۰۱۱ این کشور شناخته شده است. (تعداد مراحل پرداخت در سال از ۲۲ به ۸ تقلیل یافته است)

۷- تجارت برون مرزی:

این شاخص کلیه ی مراحل الزامی برای صادرات و واردات محموله ی استاندارد کالا، از طریق حمل و نقل دریایی را گردآوری می کند. کلیه ی مراحل اداری واردات و صادرات کالا (از توافق پیمانکار گرفته تا حمل کالا) و نیز زمان و هزینه ی انجام امور، ثبت و ضبط می شود. علاوه بر آن، کلیه ی اسناد و مدارک لازم برای تصفیه حساب کالای مبادله شده بین مرزها ثبت و ضبط می شود.

جدول ۷ - مقایسه کشورهای انتخابی در شاخص تجارت برون مرزی سال ۲۰۱۱

نام کشورها زیر شاخص ها	ایران	ترکیه	آذربایجان
رتبه	۱۳۱	۷۶	۱۷۷
اسناد مورد نیاز صادرات (تعداد)	۷	۷	۹
مدت زمان صادرات (روز)	۲۵	۱۴	۴۳
هزینه صادرات (دلار به ازای هر کانتینر)	۱۰۹۰	۹۹۰	۲۹۸۰
اسناد مورد نیاز واردات (تعداد)	۸	۸	۱۴
مدت زمان واردات (روز)	۳۲	۱۵	۴۶
هزینه واردات (دلار به ازای هر کانتینر)	۱۷۳۵	۱۰۶۳	۳۴۸۰

مقایسه: با مشاهده وضعیت هر سه کشور در شاخص تجارت برون مرزی می توان اظهار داشت که هر سه کشور باید با اصلاحاتی که در قوانین تجاری کشور خود اعمال می نمایند نسبت به کاهش مدت زمان صادرات و واردات کوشا باشند.

(در کشور سنگاپور، مدت زمان برای صادرات ۵ روز و مدت زمان برای واردات ۴ روز می باشد)

بالاترین اصلاحات: کشور پرو، طی سال گذشته توانسته است با استفاده از ابزارهای جدید و تغییر سیستم تجاری سنتی به سیستم اطلاعات الکترونیکی و همچنین بررسی و محاسبه دقیق احتمالات مربوط به ریسک های تجاری، رشد قابل توجهی را تجربه کند. (مدت زمان صادرات از ۲۱ روز به ۱۲ روز و مدت زمان واردات از ۲۴ روز به ۱۷ روز تقلیل یافته است)

۸- اجرای قراردادهای:

سهولت یا سختی های اجرای قراردادهای تجاری در این شاخص محاسبه شده و کارآمدی سیستم قضایی یک کشور در حل و فصل اختلافات تجاری را ارزیابی می کند. اطلاعات این شاخص از طریق بررسی قوانین آیین دادرسی مدنی و دیگر قوانین مربوط به آیین رسیدگی در دادگاه ها و پرسشنامه هایی که توسط حقوقدانان محلی متخصص در این زمینه تکمیل شده، گردآوری شده است.

جدول ۸- مقایسه کشورهای انتخابی در شاخص اجرای قراردادها سال ۲۰۱۱

نام کشورها زیرشاخص ها	ایران	ترکیه	آذربایجان
رتبه	۴۹	۲۶	۲۷
مراحل (تعداد)	۳۹	۳۵	۳۹
زمان (روز)	۵۰۵	۴۲۰	۲۳۷
هزینه (درصدی از بدهی)	۰/۱۷	۸/۱۸	۵/۱۸

مقایسه: مشاهده می گردد که وضعیت ایران در این شاخص نسبت به شاخص های دیگر مطلوب تر است. با عنایت به اینکه متولی این امر دستگاه قضایی کشور است می توان وضعیت مطلوب کشور ما در این شاخص را تا حدی به کارایی دستگاه قضایی کشور نسبت داد.

بالاترین اصلاحات: می توان بهبود چشم گیر در شاخص اخذ مجوزهای ساخت در مورد جمهوری دموکراتیک کنگو را در سایه کاهش هزینه صدور مجوزهای ساخت و محدود کردن زمان صدور مجوزهای ساخت دانست. (مدت زمان اجرای قراردادها از ۴۳۲ روز به ۳۱۲ روز کاهش یافته است و هزینه اجرای قراردادها به میزان یک سوم تقلیل یافته است)

۹- تعطیلی کسب و کار:

این شاخص از سه زیرشاخص تشکیل شده است:
الف) زمان: مدت زمان مورد نیاز برای تسطیح کامل بدهی ها و مطالبات شرکت ورشکسته و خاتمه ی فرآیند.
ب) هزینه: عبارت است از هزینه ی دادخواهی و سایر هزینه های قابل پرداخت.
ج) نرخ بازستانی: درصدی از مطالبات است که توسط بستانکاران شرکت ورشکسته قابل وصول است.

جدول ۹- مقایسه کشورهای انتخابی در شاخص تعطیلی کسب و کار سال ۲۰۱۱

نام کشورها زیرشاخص ها	ایران	ترکیه	آذربایجان
رتبه	۱۱۱	۱۱۵	۸۸
نرخ بازستانی (سنت از هر دلار)	۱/۲۳	۱/۲۱	۸/۲۸
زمان (سال)	۵/۴	۳/۳	۷/۲
هزینه (درصدی از دارایی)	۹	۱۵	۸

مقایسه: هر سه کشور باید نسبت به اصلاحاتی در این شاخص توجه لازم را معطوف نمایند و یکی از زیرشاخص ها که در مقایسه با کشور ژاپن که بهترین رتبه را در این شاخص داراست جلب توجه می کند، زیرشاخص نرخ بازستانی است که باید اصلاحاتی در زمینه بهبود زیرشاخص نرخ بازستانی در هر سه کشور صورت پذیرد. (نرخ بازستانی در کشور ژاپن ۹۲/۷ است)

بالاترین اصلاحات:

کشور جمهوری چک، با اقداماتی از قبیل:
الف) آسان سازی موانع قانونی برای اعلام ورشکستگی توسط یک بنگاه.
ب) معلق نگه داشتن دارایی های شرکت های ورشکسته تا اعلام ورشکستگی بصورت قانونی.

توانسته است رشد قابل توجهی را طی سال گذشته تجربه نماید. (نرخ بازستانی این کشور طی سال گذشته از ۲۰/۹ به ۵۵/۹ ارتقا یافته است)

۱۰- تمامی شاخص ها

جدول ۱۰- مقایسه کشورهای انتخابی در تمامی شاخص ها

نام کشورها سال ها	ایران	ترکیه	آذربایجان
۲۰۰۹	۱۴۲	۶۳	۳۸
۲۰۱۰	۱۳۱	۶۰	۵۵
۲۰۱۱	۱۲۹	۶۵	۵۴

مقایسه: همانطور که مشاهده می شود طی سال های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۱ رتبه ایران ارتقا یافته است ولی همچنان باید تلاش های موثری در زمینه بهبود رتبه کشور در تمامی شاخص ها صورت پذیرد. پس برای تحقق هدف اساسی سند چشم انداز که همانا دستیابی به رتبه اول اقتصادی - علمی - فناوری در منطقه است، مسئولین و متولیان امر، باید اصلاحاتی را در هر یک از شاخص ها انجام دهند. (کشورهای ترکیه و آذربایجان در حوزه سند چشم انداز قرار می گیرند.)

بالاترین اصلاحات: طی سال گذشته ۶۴٪ از اقتصادهای دنیا نسبت به اصلاح و بازنگری در شاخص های نه گانه فوق مبادرت ورزیده اند که می توان از کشورهای قزاقستان، پرو و مجارستان با چهار اصلاح طی سال گذشته به عنوان فعال ترین کشورها در این عرصه نام برد.

جمع بندی و ملاحظات:

۱) فضای کسب و کار به مثابه آزمایش کلسترول برای بخش قوانین و مقررات محیطی کسب و کار است. آزمایش کلسترول همه نکات را درباره وضعیت سلامتی یک فرد بیان نمی کند ولی می توان از آن به عنوان یک معیار مناسب برای بررسی وضعیت سلامتی یک فرد استفاده کرد. همانطور که ذکر شد نمی توان به شاخص های فضای کسب و کار به عنوان چهره تمام نمای اقتصاد یک کشور نگاه کرد بلکه می توان از آن به عنوان معیاری مناسب برای بررسی وضعیت اقتصاد یک کشور نام برد.

۲) بهبود فضای کسب و کار می تواند منجر به توسعه فضای رقابتی در کشور شده و می توان از توسعه فضای رقابتی به عنوان یکی از مولفه های اساسی در رشد بهره وری نام برد. یکی از اهداف اساسی برنامه پنجم توسعه اقتصادی کشور آن است که یک سوم از رشد اقتصادی کشور باید از طریق بهره وری تامین گردد و این نشان می دهد که می توان با بهبود فضای کسب و کار به این هدف دست یافت.

۳) در پروژه بهبود فضای کسب و کار هر سه قوه مجریه، مقننه و قضاییه از اصلی ترین متولیان امر محسوب می گردند، که این موضوع را در دستور کاری خود قرار داده اند و ارتقا رتبه ایران طی سال های گذشته مبین این واقعیت است. اما باید پذیرفت که در راستای دستیابی به بهبود فضای کسب و کار باید تمامی صاحبان کسب و کار، اتحادیه ها، اصناف و .. در کنار قوای سه گانه در تحقق این هدف کوشا باشند.

۴) سرمایه گذاری خارجی یکی از مولفه های اساسی در رشد اقتصادی محسوب می گردد که شفافیت و آسان سازی قوانین و مقررات در تمامی شاخص های کسب و کار از شروع کسب و کار تا تعطیلی کسب و کار می تواند تاثیر چشم گیری در رشد سرمایه گذاری خارجی داشته باشد.

۵) بهبود فضای کسب و کار می تواند منجر به ایجاد مزیت برای فعالیت بنگاه ها در بخش رسمی شود و در کاهش سهم اقتصاد پنهان در اقتصاد موثر است، که کاهش فعالیت های زیرزمینی و پنهان در اقتصاد را می توان به عنوان یکی از عوامل موثر بر رشد اقتصادی دانست.

۶) در هر کدام از شاخص ها، کشوری که بالاترین اصلاحات را داشته و دلیل اینکه به عنوان بالاترین اصلاح کننده معرفی شده، ذکر شده است. هدفی که از این امر دنبال می شده، آن است که کشورها بتوانند با الگوبرداری از اقدامات زیربنایی این کشورها در اصلاح و رشد هر کدام از شاخص ها به رشد قابل توجهی دست یابند.